

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania B. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bielsku-Białej
o zaległości z tytułu składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 lipca 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 12 października 2023 r., sygn. akt III AUa 1959/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 zł
(dwieście czterdzieści) z ustawowymi odsetkami za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia odwołującej się orzeczenia
do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 12 października 2023 r., na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bielsku-Białej, zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 29 października 2019 r. - którym zmieniono zaskarżone przez odwołującą się B. W. decyzje organu rentowego z dnia 21 sierpnia 2018 r., z dnia 6 września 2018 r. oraz z dnia 3 grudnia 2018 r., określające wysokość zaległości za nieopłacone składki na

ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz P. i Fundusz G. z tytułu prowadzenia przez odwołującą się działalności gospodarczej jako wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, tj. E. Spółki z o.o. w B. (dalej jako Spółka E.), za okresy objęte zaskarżonymi decyzjami i ustalono, że odwołująca się nie jest dłużnikiem organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na te ubezpieczenia za wymienione okresy - w ten sposób, że oddalił odwołania od zaskarżonych decyzji.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, nie dzieląc jednak ich oceny prawnej sprowadzającej się do przyjęcia, że warunkiem koniecznym do obciążenia odwołującej się, na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497, dalej jako ustawa systemowa), składkami na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz P. jest ustalenie, że Spółka E. w okresie od maja 2013 r. do września 2018 r. faktycznie prowadziła działalność gospodarczą. Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, szczególny tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym, jakim jest posiadanie statusu wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. (art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej) oznacza, że obowiązek ubezpieczenia tego wspólnika jest powiązany jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu, a nie z (osobistym) prowadzeniem przez niego działalności gospodarczej. Stąd dla odpowiedzialności odwołującej się za zaległości składkowe bez znaczenia pozostaje, że w okresach wskazanych w zaskarżonych decyzjach, jak też w chwili objęcia przez nią funkcji jedynego wspólnika, Spółka nie prowadziła działalności. Wymieniony w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej wspólnik jednoosobowej spółki z o.o. jest objęty obowiązkiem ubezpieczenia bez względu na fakt prowadzenia działalności gospodarczej, a uzależnienie podlegania ubezpieczeniom społecznym od osobistego prowadzenia takiej działalności gospodarczej dotyczy tylko wspólników spółki cywilnej.

Odwołująca się w całości zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę przez oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od organu rentowego na jej rzecz kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych za

wszystkie instancje; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej lub pierwszej instancji do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu, a także o rozpoznaniu skargi kasacyjnej na rozprawie.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego: 1) art. 13 ust. 4a ustawy systemowej w związku z art. 3 k.c. w związku z art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 1 ust. 3b w związku z art. 23 ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1621, dalej jako ustawa zmieniająca z 2021 r.), przez błędną wykładnię bądź błędne zastosowanie i przyjęcie, że zaprzestanie prowadzenia przez spółkę z o.o. działalności gospodarczej nie skutkuje ustaniem obowiązku podlegania przez jej jedyne go wspólnika ubezpieczeniom społecznym, co ma wynikać wprost z art. 13 ust. 4a ustawy systemowej w sytuacji, w której zgodnie z art. 3 k.c. ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu, a zgodnie z art. 2 Konstytucji RP zasada niedziałania prawa wstecz stanowi podstawową zasadę porządku prawnego, zaś art. 13 ust. 4a ustawy systemowej zaczął obowiązywać dopiero od dnia 18 września 2021 r., tym samym złamano zakaz działania wstecznego nowej ustawy; 2) art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 w związku z art. 13 ust. 4 ustawy systemowej, przez błędną wykładnię bądź błędne zastosowanie i przyjęcie, że z tytułu samego członkostwa w jednoosobowej spółce z o.o. jej wspólnik podlega ubezpieczeniom społecznym w sytuacji, gdy podlega on ubezpieczeniom społecznym tylko wówczas, jeżeli spółka prowadzi faktyczną działalność gospodarczą, a tym samym uznać należało, iż skoro od kilkunastu lat Spółka E. istnieje tylko teoretycznie i faktycznie nie działa w obrocie, to skarżąca nie mogła podlegać z samego faktu bycia jej wspólnikiem ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca podała, że „w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów”, co przejawia się w następujących pytaniach: 1) czy wspólnik jednoosobowej spółki z o.o. podlega ubezpieczeniom społecznym w związku z prowadzeniem przez niego pozarolniczej działalności czy w związku z prowadzeniem faktycznej

działalności gospodarczej przez spółkę?, 2) czy podleganie ubezpieczeniom społecznym przez wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. winno być ściśle powiązane z faktycznym wykonywaniem działalności gospodarczej przez spółkę, której jest wspólnikiem, a jeśli tak, to dotyczy to również wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej?, 3) czy w kontekście zmian art. 13 ust. 4a ustawy systemowej znowelizowanych ustawą zmieniającą z 2021 r., „a to zmiany w postaci określenia czasu podlegania ubezpieczeniom przez wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, sądy powszechne mogą na podstawie ww. przepisu w sprawach zdarzeń prawnych, a to ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym za okres, w którym ww. przepis nie obowiązywał?”

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie skargi i o zasądzenie od skarżącej na jego rzecz zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym według norm prawem przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w

art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365 czy z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 3). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Skarżąca nie sprostала jednak powyższym wymaganiom. Przede wszystkim we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania dwa z trzech sformułowanych pytań w ogóle nie odnoszą się do konkretnych przepisów, które wymagałyby wykładni, a nie jest rolą Sądu Najwyższego zastępowanie wnoszącego skargę w prawidłowym

jej redagowaniu. Skarga kasacyjna powinna bowiem być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Natomiast trzecie pytanie wymienia wprowadzie konkretny przepis, tj. art. 13 ust. 4a ustawy systemowej, jednak skarżąca nie podała żadnych argumentów pozwalających przyjąć, że rzeczywiście zachodzi potrzeba wykładni tego przepisu lub też usunięcia rozbieżności w orzecznictwie sądów powstałych na jego tle, nie mówiąc już o wskazaniu odrębnej, pogłębionej argumentacji prawnej i szczegółowego opisu tego, na czym miałyby polegać poważne wątpliwości w jego interpretacji (w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Tylko dla porządku przypomnieć trzeba, że przed dodaniem do ustawy systemowej art. 13 ust. 4a, na mocy ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2002 r. Nr 241, poz. 2074, dalej jako ustawa zmieniająca z 2002 r.) począwszy od dnia 1 stycznia 2003 r., a więc na długo przed nowelizacją z 2021 r., wspólnicy spółek osobowych przestali być traktowani dla potrzeb podlegania ubezpieczeniom społecznym jak osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy systemowej. Stało się to na mocy pkt 4 dodanego do art. 8 ust. 6 ustawy systemowej ustawą zmieniającą z 2002 r. stosownie do którego zostali oni wyłączeni z tego kręgu przez wyraźne uznanie ich za osoby prowadzące pozarolniczą działalność, ale niebędące osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność gospodarczą. Inaczej mówiąc, członkostwo w spółce z o.o. nie jest prowadzeniem działalności gospodarczej, a jej wspólnicy nie podlegają ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia takiej działalności, jak to ma miejsce w przypadku wspólników spółki cywilnej, będących przedsiębiorcami w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. W wyroku z dnia 3 marca 2020 r., II UK 295/18 (OSNP 2021 nr 4, poz. 43), wydanym pod rządami art. 13 pkt 4 sprzed nowelizacji z 2021 r., Sąd Najwyższy przyjął, że wspólnik jednoosobowej spółki z o.o. podlega ubezpieczeniom społecznym, choćby spółka nie prowadziła działalności gospodarczej (art. 8 ust. 6 pkt 4 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy systemowej). Wskazał, że ustawa ta

nawiązuje do definicji działalności gospodarczej tylko w art. 8 ust. 6 pkt 1, a w pozostałych punktach tego przepisu odnosi się do osób prowadzących działalność w różnych formach organizacyjno-prawnych, z których nie wszystkie wykonują działalność gospodarczą *sensu stricto*. Także nie wszyscy przedsiębiorcy są podmiotami ubezpieczenia z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej, gdyż ubezpieczeniem społecznym objęte są wyłącznie osoby fizyczne, co wyłącza osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonujące we własnym imieniu działalność gospodarczą. O objęciu ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi wspólników spółek osobowych: spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej tworzonych na podstawie Kodeksu spółek handlowych - oraz wspólników jednej tylko ze spółek kapitałowych, to jest jednoosobowej spółki z o.o., o których stanowi art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej, decyduje zatem prowadzenie przez nich działalności pozarolniczej, której zakres pojęciowy nie pokrywa się ściśle z definicjami działalności gospodarczej. Jedyny wspólnik spółki z o.o. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym na podstawie tytułu określonego w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej. Z treści tego przepisu wynika, że samo posiadanie statusu wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. decydowało o podleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym (zob. również wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2021 r., I USKP 1/21, OSNP 2021 nr 12, poz. 136 czy postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2023 r., I USK 99/23, LEX nr 3651956 i z dnia 14 listopada 2023 r., I USK 84/23, LEX nr 3625176). Ponieważ ubezpieczeniowy status wszystkich wspólników spółek, w tym wspólnika jednoosobowej spółki z o.o., jak i wspólników spółki jawnej, regulują te same przepisy w postanowieniu z dnia 12 sierpnia 2020 r., I UK 337/19 (LEX nr 3054462), Sąd Najwyższego przyjął, że wspólnik spółki jawnej jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność, zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, to jest od dnia uzyskania statusu wspólnika do dnia utraty takiego statusu. Zatem wpis spółki jawnej do KRS i brak jej wykreślenia (mimo nieprowadzenia działalności przez spółkę) stanowi samodzielną podstawę

podlegania ubezpieczeniom społecznym przez wspólników takiej spółki, co wynika wprost z jednoznacznego brzmienia omawianych przepisów.

Mając powyższe na uwadze przedstawioną w skardze potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości należało uznać za pozór przesłanki „przedsądu”, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Z tego względu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]